

ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ЗАВДАННЯ І ВИКЛИКИ

**Консультант ЦПРПП
Лілія ПАВЛЕНКО**

2023-2024 н.р.

Концепцією Нової української школи передбачено зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.

Реалізація мети освіти має ґрунтуватися на таких ціннісних орієнтирах:

- визнання унікальності й талановитості кожної особистості та заборона будь-яких форм дискримінації;
- розвиток вільної особистості через підтримку самостійності, підприємливості й ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;
- формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку дитини; забезпечення добробуту й безпеки завдяки створенню атмосфери довіри, взаємоповаги і взаємодопомоги у шкільному освітньому середовищі;
- заклад освіти має бути безпечним місцем, де запобігають насильству й булінгу (цькуванню), надають потрібну допомогу;
- утвердження людської гідності та доброчесності, зокрема академічної, через виховання чесності, відваги, наполегливості, милосердя, доброти, справедливості, поваги до прав людини;
- плекання любові до рідного краю, української культури, дбайливе ставлення до довкілля;
- формування активної громадянської позиції, відповідального ставлення до Української держави, історії українського народу, державної мови.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

- Конституція України;
- Конвенція про права дитини (ратифікована Постановою ВР від 27.02.91 №789-ХІІ);
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року;
- Державний стандарт базової середньої освіти;
- Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року;
- Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки;
- Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі;

Закони України:

- «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 №2402-ІІІ;
- «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 №463-ІХ;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. №2657-ВІІІ;
- «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 №3739-ВІ;
- «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» від 09.04.2015 №314-ВІІІ;
- «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років» від 09.04.2015 №315-ВІІІ;

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ І ВОЛОНТЕРСЬКА

ДІЯЛЬНІСТЬ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20%20-%20Text>

Законом України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності" визначено, що метою державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є досягнення єдності в українському суспільстві шляхом подолання суперечностей соціокультурного, мовного, регіонального характеру на основі європейського та євроатлантичного курсу, забезпечення дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина.

Стратегією національно-патріотичного виховання, затвердженою Указом Президента України від 18 травня 2019 р. № 286, визначено основні складові національно-патріотичного виховання: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання. Концепція Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.

Рекомендовано використовувати матеріали, що підготовлені Українським інститутом національної пам'яті такі як:

[Інформаційні матеріали до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України](#)
(uinp.gov.ua).

матеріали освітнього проєкту «Діалоги про війну» що містить три відеорозмови учениці із ветеранами сучасної російсько-української війни на теми: «Що таке війна?», «Чому Росія прагне захопити Україну?» та «Що таке сучасна російсько-українська війна?» за покликанням:

<https://uinp.gov.ua/informaciyini-materialy/vchytelyam/videolekciyi/osvitniy-%20proyekt-dialogy-pro-viynu>;

матеріали рубрики «Повномасштабне вторгнення Росії в Україну: історичний контекст» за посиланням:

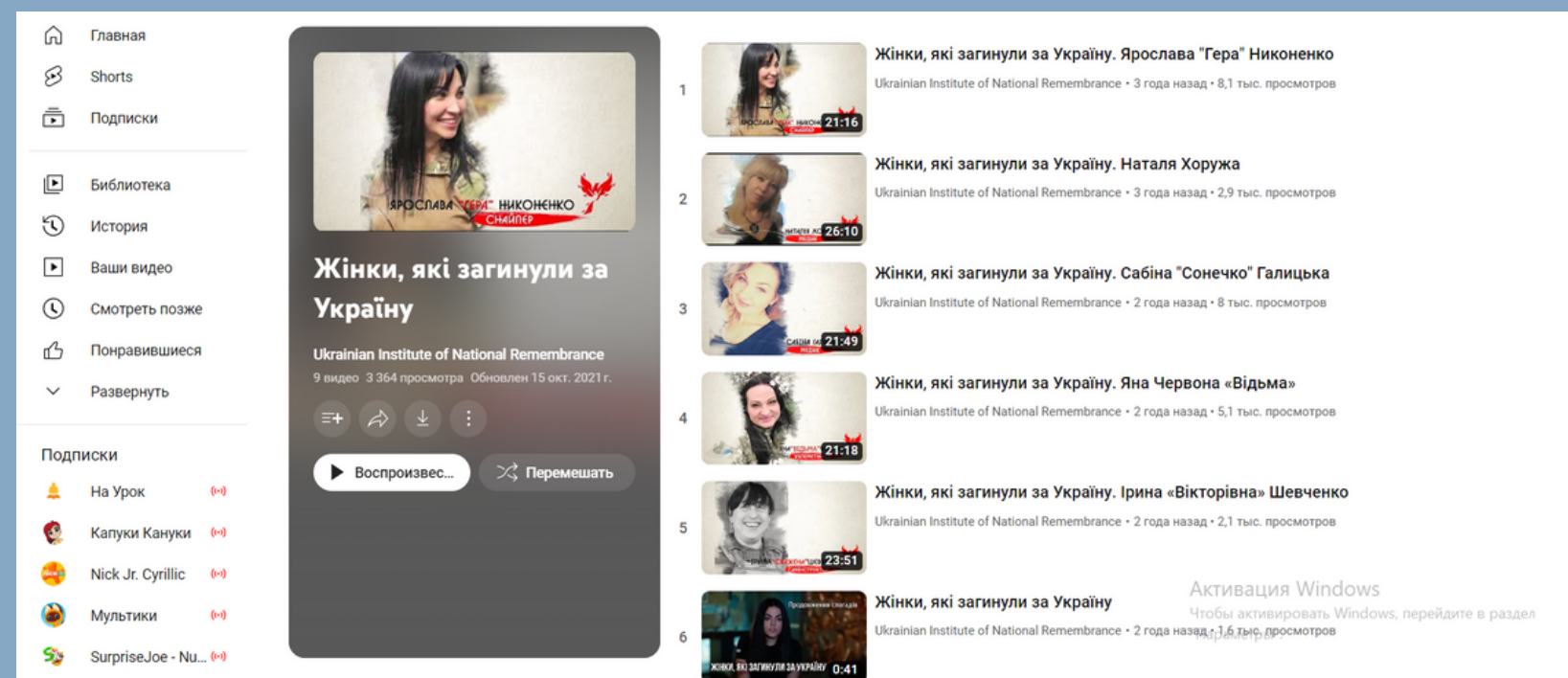
[Російсько-українська війна](#) (uinp.gov.ua).

підбірка роликів «Революція Гідності. Сучасна війна.»:

Документальний фільм «Вогнехреща» - YouTube

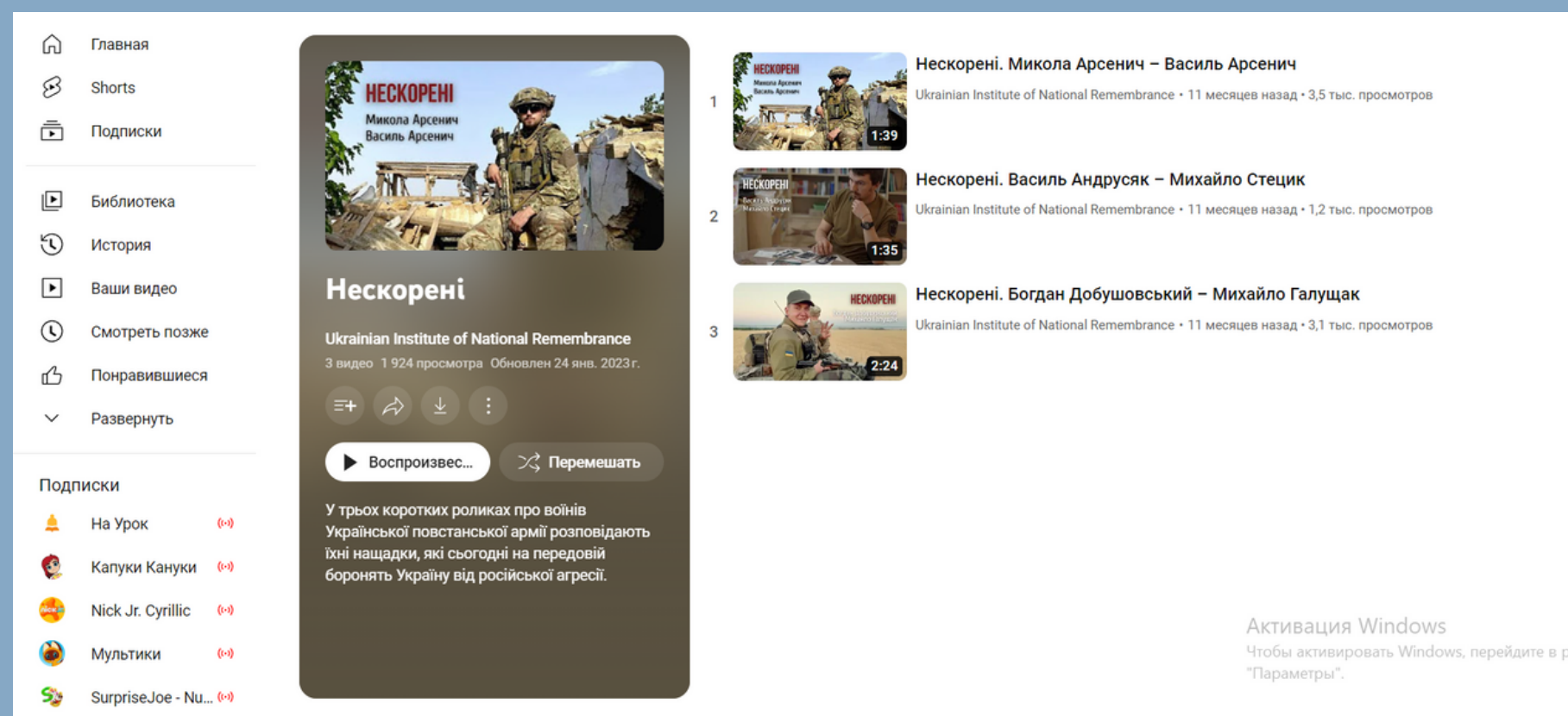
серія короткометражних
документальних фільмів

«Жінки, які загинули за Україну»

ЦИКЛ

«Нескорені»

Відзначення пам'ятних та ювілейних дат

У планах роботи закладів освіти необхідно передбачити проведення тематичних годин спілкування, зустрічей, бесід, лекцій, семінарів, тематичних виставок, засідань круглих столів, науковопрактичних конференцій, літературних вечорів, поетичних годин тощо щодо відзначення важливих пам'ятних та ювілейних дат 2023/2024 навчального року.

Відзначення пам'ятних дат

Відзначення пам'ятних та ювілейних дат

У планах роботи закладів освіти необхідно передбачити проведення тематичних годин спілкування, зустрічей, бесід, лекцій, семінарів, тематичних виставок, засідань круглих столів, науково-практичних конференцій, літературних вечорів, поетичних годин тощо щодо відзначення важливих пам'ятних та ювілейних дат 2023/2024 навчального року.

Вересень 2023

- 1 вересня – День знань;
- 2 вересня – День закінчення Другої світової війни;
- 10 вересня – День пам'яті жертв фашизму; 130 років із дня народження Олександра Петровича Довженка (1894-1956), геніального українського кінорежисера, видатного письменника і публіциста, класика світового кінематографа;
- 13 вересня - 150 років із дня народження Дениса Лукіяновича (1873-1965), письменника, літературознавця;
- 22 вересня – День партизанської слави України;
- 29 вересня – День пам'яті трагедії Бабиного Яру.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Нажмите, чтобы добавить заметки докладчика

В Україні волонтерська та благодійна діяльність регламентується Законами

України

«Про волонтерську
діяльність»

(2011)

"Не питай, що Україна зробила для тебе.
Запитай себе, що ти зробив для
України" — принцип волонтерів.

(2013)

«Про благодійну діяльність та благодійні організації»

БЕЗПЕКА ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ

Для організації роботи з учнями надаємо оновлений перелік ресурсів, що є у вільному доступі: [«Все про мінну безпеку»](#):

вебсайт для батьків, вчителів та дітей (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) спільно з Міністерством освіти і науки України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Міністерством внутрішніх справ України);

[Урок з мінної безпеки для старших школярів](#):

інтерактивні онлайн-уроки з мінної безпеки для школярів (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) спільно із Державною службою України з надзвичайних ситуацій за підтримки Міністерства освіти і науки України);

[Урок про мінну безпеку для учнів молодшої школи](#);

Навчаємося мінної безпеки всією родиною;

ЮНІСЕФ – українцям: програма грошової допомоги Спільно

ПЕРЕЙТИ

unicef для кожної дитини
Україна

Дізнайтесь про ЮН

ЩО МИ РОБИМО ЗВІТИ І ПУБЛІКА

Інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»;

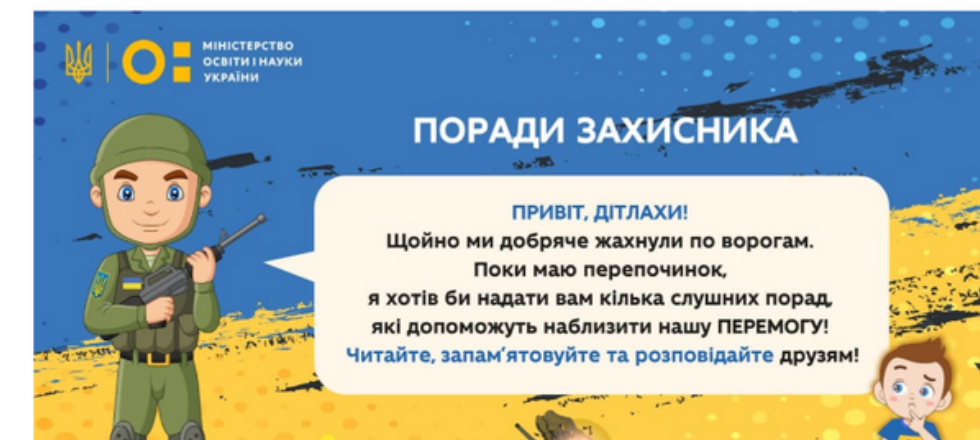
ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВП

Головна → Новини → Поради від захисника України: МОН розробило інформаційний комікс для дітей у воєнний стан

ПОРАДИ ВІД ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ: МОН РОЗРОБИЛО ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОМІКС ДЛЯ ДІТЕЙ У ВОЄННИЙ СТАН

Опубліковано 11 березня 2022 року о 10:33

f
Facebook
Twitter
in
LinkedIn
g
Google+

Автор фото –
пресслужба
Міністерства освіти
і науки України

ли правил. ДСНС надало рекомендації,
як діяти вчителям під час уроку, якщо
оголошують повітряну тривогу.

Правила поведінки під час повітряної
тривоги, артобстрілів та у
громадському місці у воєнний час

**ЯК ДІЯТИ ВЧИТЕЛЯМ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ПРИ
ОГОЛОШЕННІ СИГНАЛУ «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»?**

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

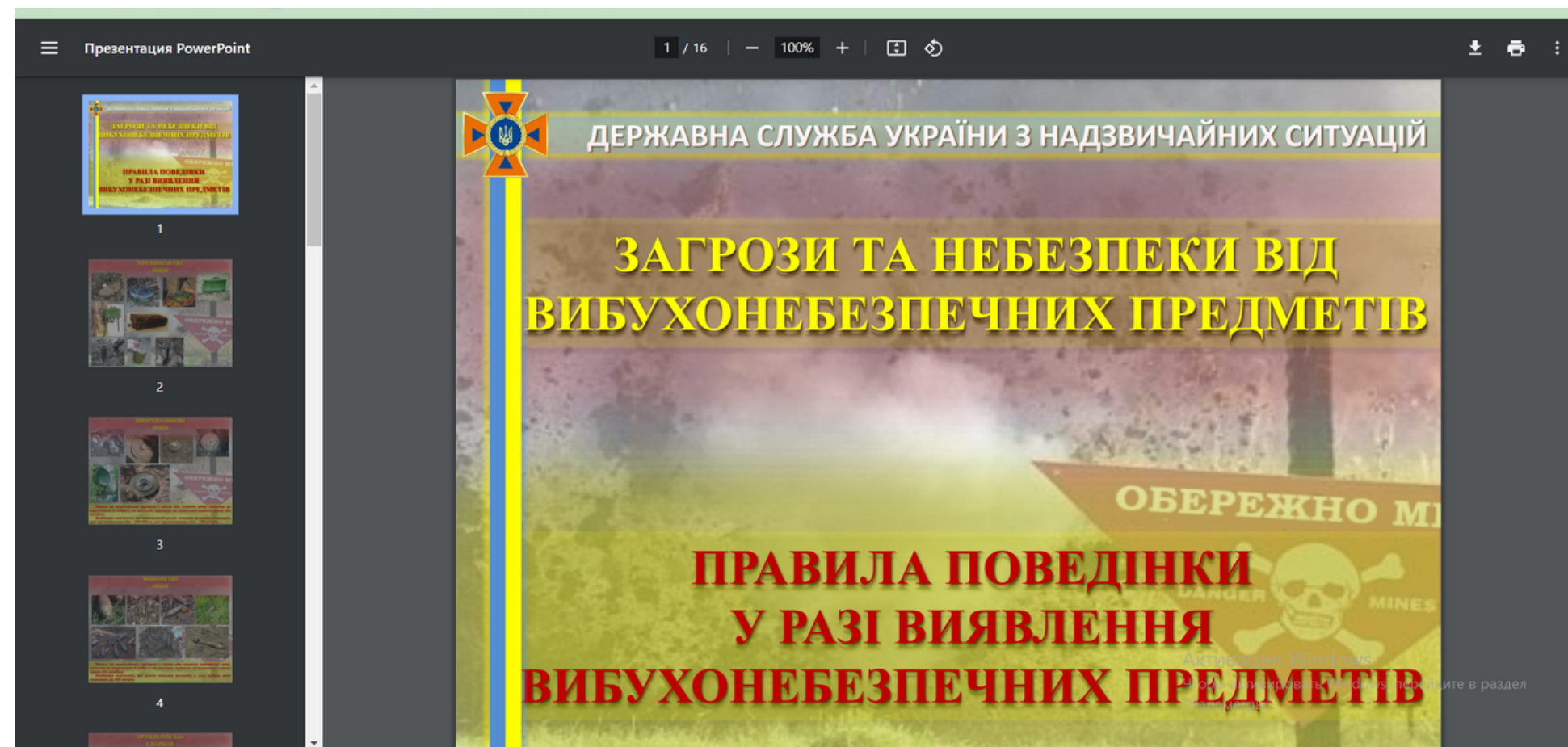
- ⚠ Знати розташування укриттів фонду захисних споруд цивільного захисту, а також правила переміщення до укриттів і перебування в них
- ⚠ Проводити навчання дітей відповідно до Плану реагування на надзвичайні ситуації або Інструкції закладу
- ⚠ Здійснювати розподіл учасників освітнього процесу в укриттях з урахуванням місткості
- ⚠ Здійснювати та контролювати швидке переміщення дітей до укриттів
- ⚠ Повідомляти батьків про перебування дітей в укритті
- ⚠ Надавати підтримку та організовувати заходи для комфортного перебування здобувачів освіти в укритті
- ⚠ Після завершення сигналу організувати вихід учасників освітнього процесу з укриття

Довідник
“У разі надзвичайної
ситуації або війни”

Державною службою України з надзвичайних ситуацій розроблено правила поведінки у разі виявлення вибухонебезпечних предметів «Загрози та небезпеки від вибухонебезпечних предметів». Вбачаємо за доцільне проведення із учасниками освітнього процесу просвітницьких заходів щодо питань мінної небезпеки і вибухонебезпечних предметів.

<https://dsns.gov.ua/upload/1/1/7/5/7/evgen-informuvannia-vnp-peretvoreno.pdf>

Виховання здорового способу життя

З метою створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти, організації безпечного освітнього середовища, зокрема в умовах військової агресії Російської Федерації проти України 07 квітня 2023 року на засіданні уряду ухвалено Концепцію безпеки закладів освіти (розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р. [КОНЦЕПЦІЯ безпеки закладів освіти](#))

З метою забезпечення додержання конституційних прав та свобод дитини, гарантій з охорони дитинства, реалізації прав дітей на освіту, безпечне для життя і здоров'я освітнє середовище, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195 схвалена Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі

[НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ](#)

[розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі](#)

Формування та застосування учнями компетентностей,
необхідних для здорового та безпечного життя, сприятиме досягненню
глобальних цілей сталого розвитку, проголошених ООН (резолюція
Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1) і підтриманих
Україною відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 року
№ 722 [«Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»](#)

Подолання негативних явищ

Виховна робота має бути спрямована на формування
ціннісного
ставлення і судження у здобувачів освіти, вміння
вибудувувати доброзичливі й
толерантні стосунки з учасниками освітнього процесу

[КОНВЕНЦІЯ](#)
[про права дитини](#)

З метою профілактики булінгу (цькування) та кібербулінгу у закладах освіти рекомендуємо проводити просвітницьку роботу з батьками та законними представниками здобувачів освіти з питань профілактики насильства, булінгу, формування толерантної поведінки та вирішення конфліктних ситуацій мирним шляхом

Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти

«Корисні посилання щодо теми антибулінгу»

Домашнє насильство

Стратегія впровадження

гендерної рівності у сфері освіти до

2030 року та

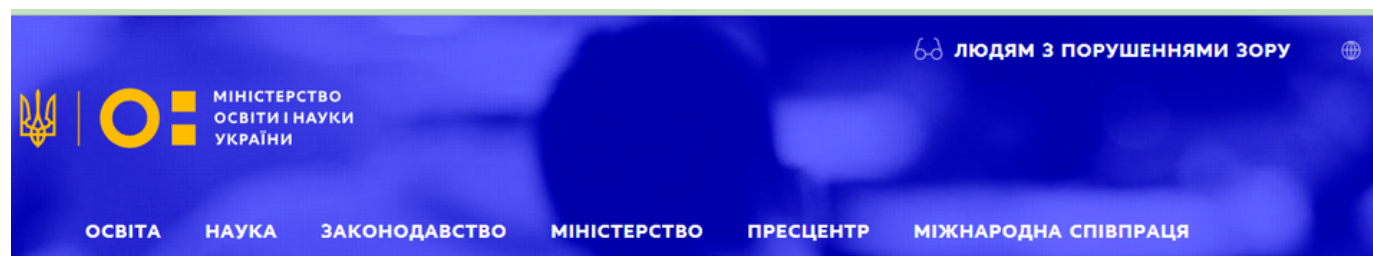
затверджено

Операційний план

заходів

на 2022-2024 роки з її

реалізації.

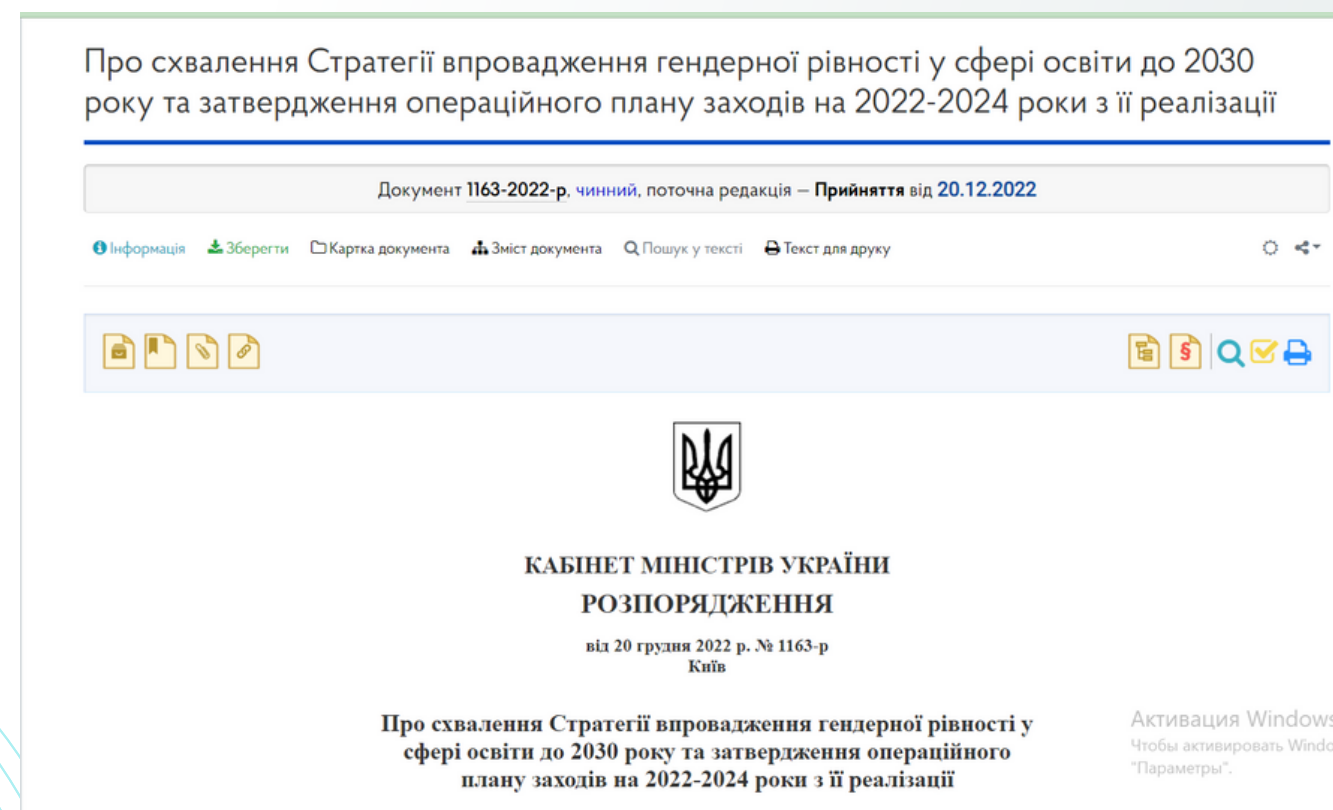
Головна → Освіта → Загальна середня освіта → Протидія булінгу → Корисні посилання щодо теми антибулінгу

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ ЩОДО ТЕМИ АНТИБУЛІНГУ

- Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід
- Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби
- Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти
- Кодекс безпечного освітнього середовища
- Корисні посилання щодо теми антибулінгу

Надрукувати

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в «Параметры».

Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в «Параметры».

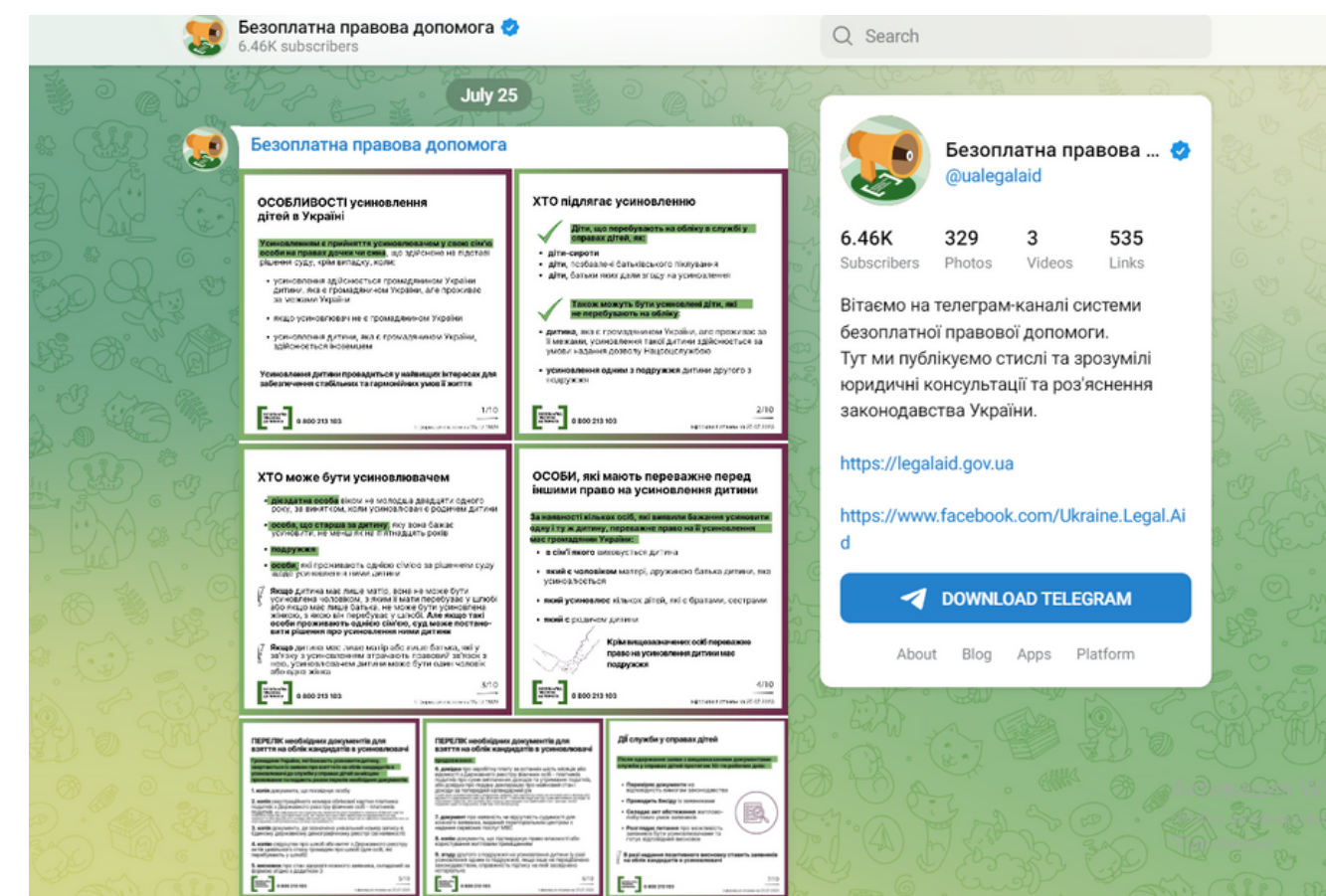
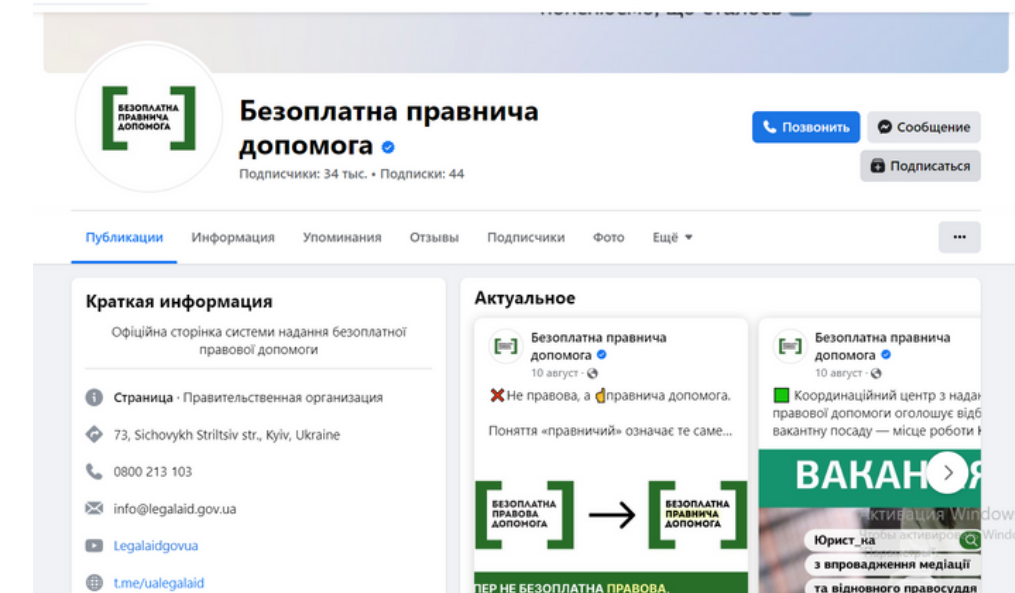
Важливо: діти мають право безоплатно отримати послуги адвоката (складання заяв, представництво в суді).

За правовою консультацією також можна звернутися, написавши повідомлення у месенджер Facebook -сторінки системи БПД,

у публічний чат Telegram-чат «Правова допомога протидії насильству», Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних

працівників із іншими органами та службами

Держава гарантує кожному громадянину право на отримання безоплатної правової допомоги за номером Єдиного контактцентру **0 800 213 103** (цілодобово та безкоштовно у межах України зі стаціонарних та мобільних телефонів).

Перелік
навчальних і виховних програм з питань запобігання
та протидії домашньому насильству.

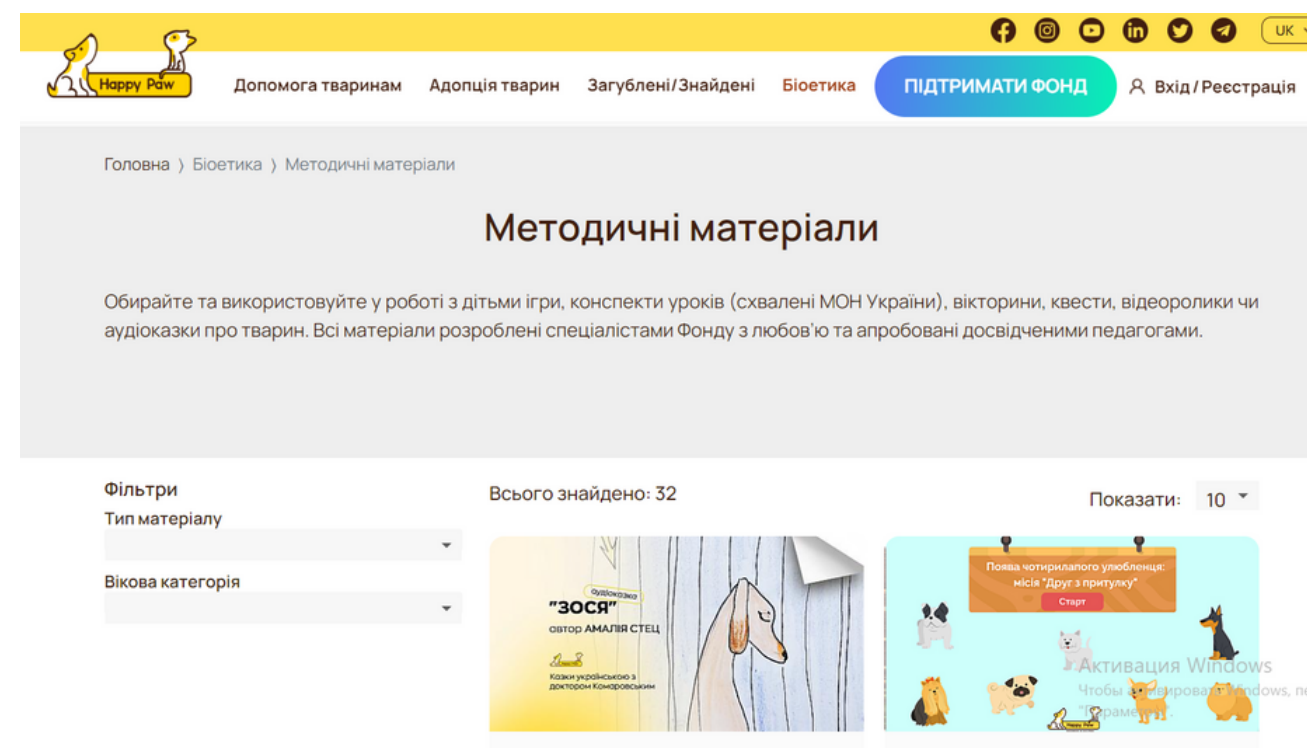
Перелік напрямів лекцій, курсів (спецкурсів),
практичних занять, тренінгів тощо
підвищення кваліфікації
педагогічних працівників ІППО щодо
запобігання та протидії насильству.

«Благодійний фонд
«Щаслива лапа» («Нарру рау»).

Запобігання та профілактика кримінальних правопорушень

Листом Міністерства освіти і науки України

«Про
здійснення превентивних заходів серед дітей та
молоді в умовах воєнного
стану в Україні» від 13.05.22 року № 1/5119-22 зосереджено увагу на тому, що одним із важливих пріоритетів в діяльності закладів освіти є профілактика шкідливих звичок та протиправної поведінки здобувачів освіти.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА

Відповідно до ст. 51 Закону України "Про повну загальну середню освіту" у питанні надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу та врахування потреб, пов'язаних з війною програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників мають містити «не менше 10 відсотків загальної кількості годин - на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу».

Навички та техніки першої психологічної допомоги та емоційної підтримки можна опанувати на курсі підвищення кваліфікації для освітян

«Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»

створеного Міністерством освіти і науки України спільно з Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти».

Важливо проводити як профілактичні, так й індивідуально зорієнтовані заходи.

Зокрема такими профілактичними заходами може бути впровадження психологічних хвилинок, спеціальних технік і вправ, що допоможе учням стати більш спокійними, врівноваженими, дасть змогу краще зрозуміти свої почуття.

Ресурси, якими можна скористатись: (лист МОН №1/9530-22 від 19.08.22);

«Психологічні аспекти організації освітнього процесу в умовах воєнного/післявоєнного стану»

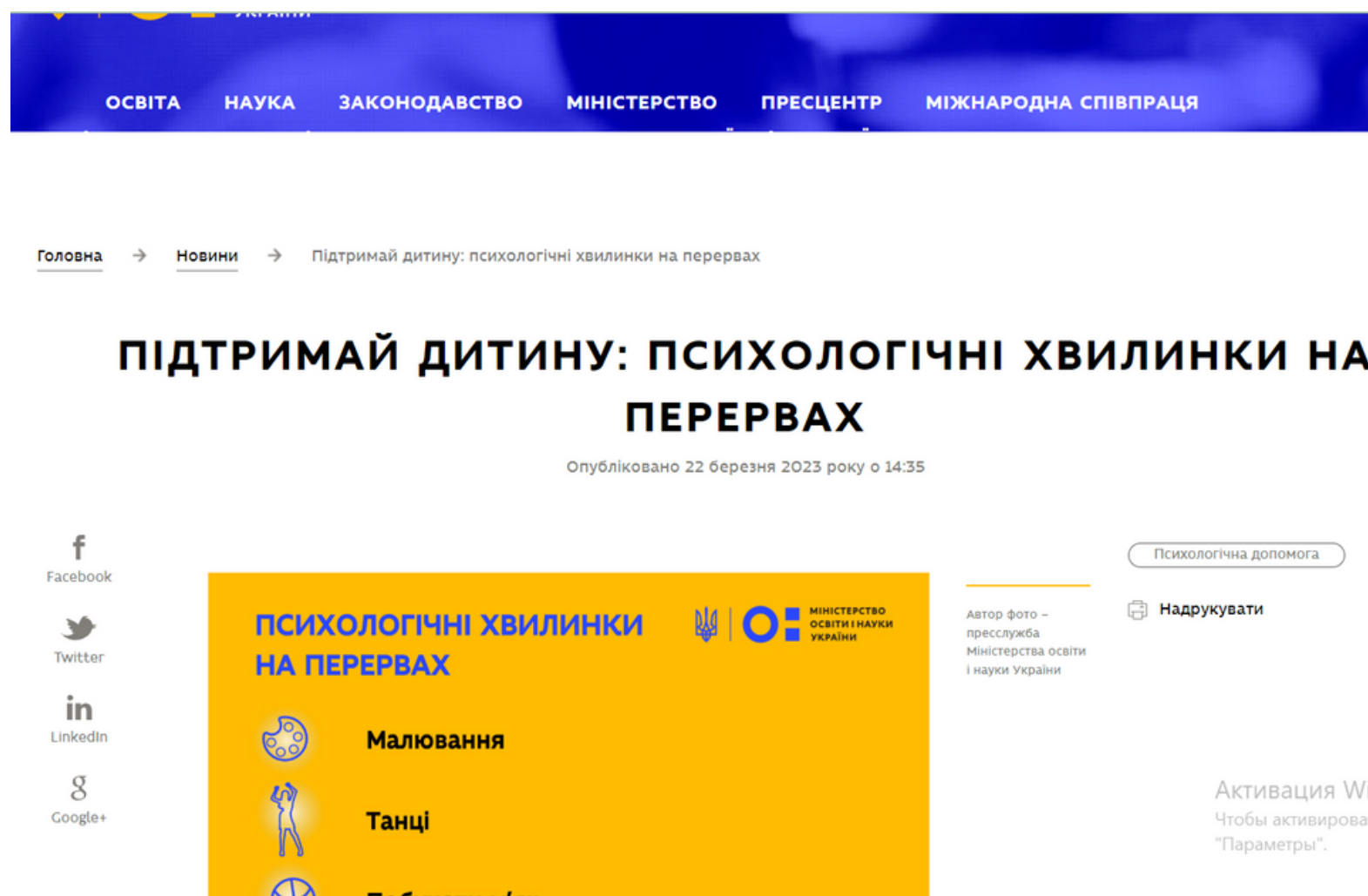
Психологічні відео тренінги від Дмитра Карпачова та Олени Адамової

The screenshot shows a YouTube channel page for 'Психологічна підтримка' (Psychological Support) by EduHub UA. The channel has 109 videos and 19,181 views, last updated on April 2, 2023. The main video player displays the title 'Психологічні відео тренінги від Дмитра Карпачова та Олени Адамової'. To the right, a list of six training videos is shown:

1. Дмитро Карпачов - Тренінг 1. Повільне дихання (3:42)
2. Дмитро Карпачов - Тренінг 2. Вправа для зняття в (3:58)
3. Дмитро Карпачов - Тренінг 3. Вправа для зняття н (3:28)
4. Дмитро Карпачов - Тренінг 4. Дихання животом (4:39)
5. Дмитро Карпачов - Тренінг 5. Дихальна вправа (4:26)
6. Дмитро Карпачов - Тренінг 6. Дихання животом (5:30)

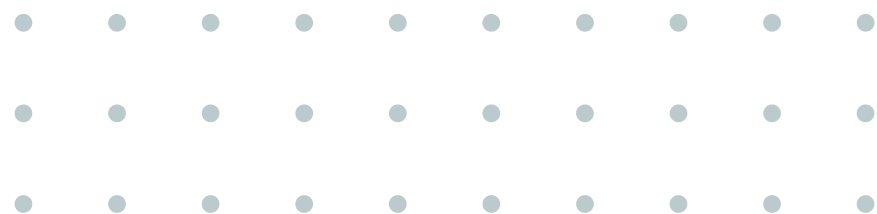
«Підтримай дитину: психологічні хвилинки на перервах»

(у межах реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я за ініціативи Олени Зеленської);

У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» розроблено спецкурс підвищення кваліфікації для слухачів (освітян) очнодистанційної форми навчання «Важливі навички у періоди стресу», на основі методики Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), який схвалено рішенням Вченої ради Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 2 від 01.03.2023). Взяти участь у спецкурсі можна за покликанням:

«Практичні навички подолання стресу»

Ресурси, якими можна скористатися:

«Ти як?»

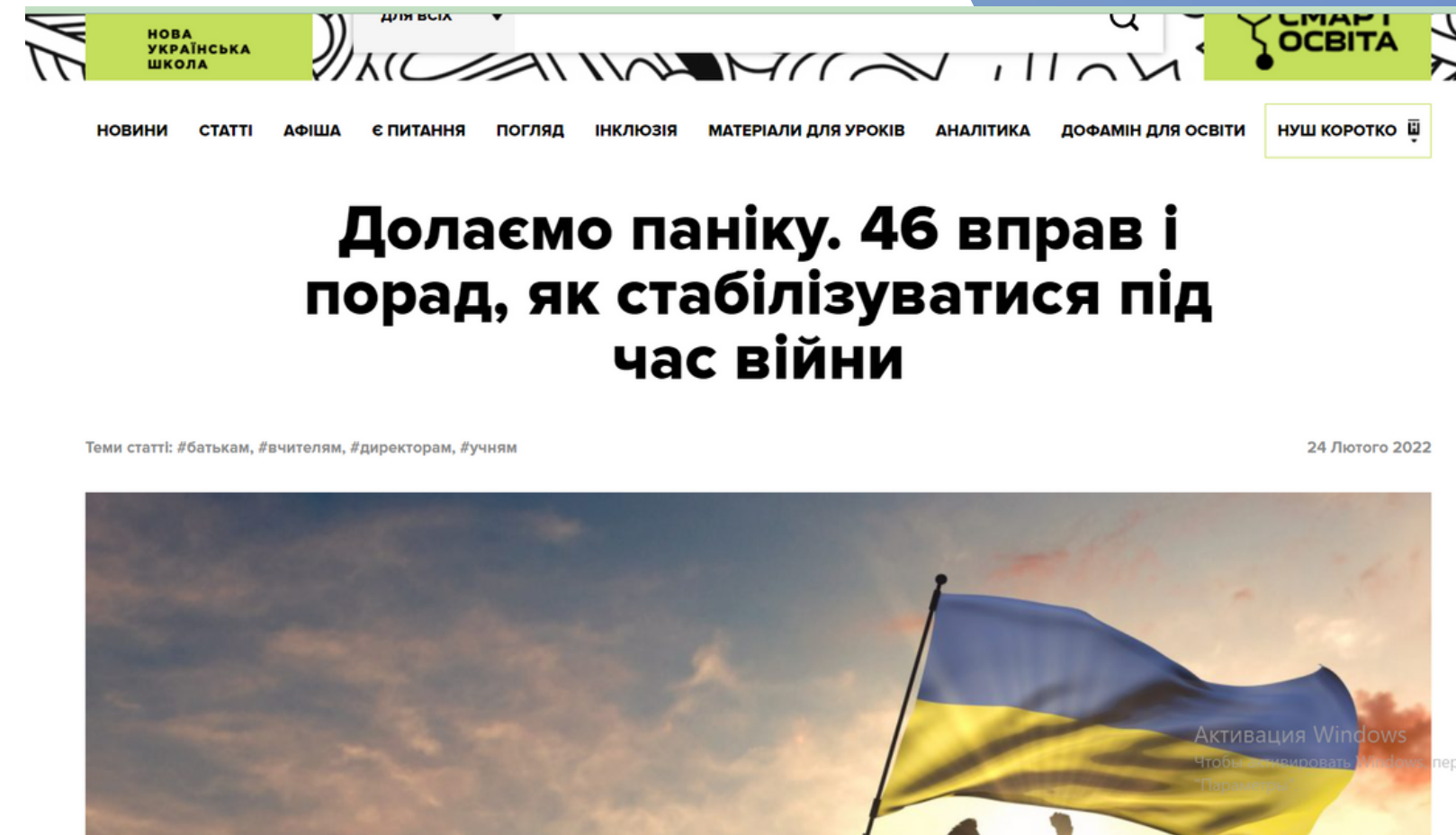
Всеукраїнська програма ментального здоров'я (лист ДНУ «ІМЗО» № 21/08-479 від 29.03.2023) - тема ПЕРШОГО УРОКУ

«Поруч»

Проект психологічної підтримки;

Долаємо паніку. 46 вправ і порад, як стабілізуватися під час війни.

Перелік навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023/2024 навчальному році з психології та педагогіки

(лист МОН №1/12038-23 від 14.08.2023).

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

Корисними для використання в
роботі можуть бути наступні
ресурси:

1. буклет для освітян і
батьків учнів:

«Сучасні виклики:
дезінформація та правила
реагування на неї»

2. навчально-методичний
посібник:

«Нова українська школа: розвиток
критичного мислення
в учнів початкової школи»
(авт. Пошетун О.І.)

3. портал

«Медіаосвіта і медіаграмотність»